НІА

КАРОТКІ

РУСКА-БЕЛАРУСКІ

ПЕДАГАГІЧНЫ
СЛОЎНІК

1996

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ І НАВУКІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ ІНСТЫТУТ АДУКАЦЫІ

В.У.Чэчат, В.В.Чэчат, Р.Р.Чэчат

КАРОТКІ РУСКА-БЕЛАРУСКІ ПЕДАГАГІЧНЫ СЛОЎНІК

Мінск 1996

У "Кароткім руска-беларускім педагагічным слоўніку" змешчана каля 800 тэрмінаў, якія часцей за ўсё ўжываюцца ў педагагічнай навуцы і школьнай практыцы. Разлічаны на навуковых супрацоўнікаў, студэнтаў і выкладчыкаў вышэйшай школы, настаўнікаў, кіраўнікоў навучальных устаноў, для ўсіх тых, хто мае дачыненне да педагагічнай дзейнасці.

Слоўнік падрыхтавалі доктар педагагічных навук В.У.Чэчат, кандыдат педагагічных навук В.В.Чэчат і кандыдат філалагічных навук Р.Р.Чэчат.

Рэцэнзенты: *І.Г.Бекеш*, дырэктар Адукацыйнага цэнтра для адораных дзяцей, выкладчык беларускай мовы і літаратуры;

Л.К.Паўлава, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела агульнадыдактычных праблем адукацыі НІА, кандыдат педагагічных навук;

С.А.Язерская, навуковы супрацоўнік лабараторыі выкладання моў НІА.

А

авторитарное воспитание — аўтарытарнае выхаванне; аўтарытарнасць, *-цю*; аўтарытарны

авторитет — аўтарытэт *-эту, -эце, -эта, -эце, -этаў*; аўтарытэтнасць, *-цю*; аўтарытэтны

адаптация — адаптацыя, *-ыі*; адаптаваны; адаптавацца, адаптуюся, *-уешся, -уецца, -уюцца*; адаптаваць, адаптую, *-уеш, -уе, -уюць*

академик — акадэмік, *-ка, -ку, -каў*; акадэмічна; акадэмічнасць, *-цю*; акадэмічны; акадэмія, *-іі, -ій*

актив ученический — актыў *(-ыву, -ыве)* вучнёўскі; актыўна; актыўнасць, *-цю;* актыўнічаць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

алфавит — алфавіт, *-іта, -іце, -ітаў*; алфавітны

анализ — аналіз *-зу, -зе, -заў*; аналізаваны; аналізаваць, аналізую, *-уеш, -уе, -уюць*

аномалия — анамалія, *-іі, -ій*; анамальнасць, *-цю*; анамальны

апатия — апатыя, *-ыі*; апатычна; апатычнасць, *-цю*

аттестат о среднем образовании — атэстат *(-ата, -аце, -атаў)* аб сярэдняй адукацыі; атэстованы і атэставаны

Б

базовая школа — базавая школа; базавы

бакалавр — бакалаўр, *-ра, -ру, -раў*; бакалаўравы і бакалаўрскі

безнадзорность детская — безнагляднасць *(-цю)* дзіцячая; безнаглядны

беседа — гутарка, *-рцы, -рак*; гутарковы; гутарыць, *-ру, -рыш, -рыць, -раць*

бесплатность обучения — бясплáтнасць (*-цю*) навучáння; бясплáтны

беспризорность детская — бездаглядНасць (*-цю*) дзіця́чая; бездаглядны і бяздо́глядны; беспрытýльнасць, *-цю*; беспрытýльнік, *-ка, -ку, -каў;* беспрытýльніца, *-цы, -ц*

букварь — буквáр, *-ра, -ры, -роў;* буквáрны; лемантáр (уст.), *-рá, -ры́, -ро́ў*

буквослагательный метод обучения грамоте — літараскладáльны ме́тад навучáння грáмаце

В

внеклассная работа — пазаклáсная работа

внеклассное чтение — пазаклáснае чытанне

внешкольная работа — пазашко́льная работа

внешкольные учреждения — пазашко́льныя ўстановы

внимание — увáга, *-азе*

внутришкольный контроль — унутрышко́льны кантроль

внушение — усяле́нне, *-ння;* надáнне, *-ння;* навязвáнне, *-ння*

возбуждаемость — узбуджáльнасць, *-цю;* узбýджаны; узбуджáцца, *-áюся, -áешся, -áецца, -áюцца;* узбуджáць, *-áю, -áеш, -áе, -áюць*

возбуждение — узбуджэ́нне, *-нні, -нняў*

возрастные особенности — узро́ставыя асаблівасці

воображение (фантазия) — уяўле́нне (фантазія) *-нні, -нняў* і ўя́ва; уя́ўлены; уяўля́цца, *-я́ецца, -я́юцца;* уяўля́ць, *-я́ю, -я́еш, -я́е, -я́юць;* уя́ўнасць, *-цю;* уя́ўны

воспитание — выхавáнне, *-нні;* вы́хаваны; выхавáўчы; вы́хавацца, *-аюся, -аешся, -аецца, -аюцца;* вы́хаваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

воспитанник — выхавáнец, *-нца, -нцу, -нцаў*

воспитанница — выхавáнка, *-нцы, -нак*

воспитанность — вы́хаванасць, *-цю*

воспитатель — выхавáльнік, *-ка, -ку, -каў* і выхавáцель

воспитательница — выхавáльніца, *-цы, -ц* і выхавáцелька

воспитуемость — выхо́ўваемасць, *-цю*

воспитывающее обучение — выхо́ўваючае навучанне і навучанне, якое выхо́ўвае

восприимчивость — успрымáльнасць, *-цю* і успры́млівасць

восприятие — успрымáнне, *-нні;* успрымáцца, *-áецца, -áюцца;* успрымáць, *-áю, -áеш, -áе, -áюць*

воспроизведение — узнаўле́нне, *-нні;* узнаўля́цца, *-я́ецца, -я́юцца;* узнаўля́ць, *-я́ю, -я́еш, -я́е, -я́юць*

всеобщее обучение — усеагýльнае навучанне

вспомогательная школа — дапамо́жная школа

второгодничество — другаго́дніцтва; другаго́днік, *-ка, -ку, -каў;* другаго́дніца, *-цы, -ц*

выразительное чтение — вырáзнае чытáнне; вырáзна; вырáзнасць, *-цю*

высшее образование — вышэ́йшая адукáцыя

высшее учебное заведение (вуз) — вышэ́йшая навучáльная ўстано́ва (ВНУ)

Г

гений — ге́ній, *-ія, -ію, -іяў*

гениальность — геніяльнасць, *-цю;* геніяльна

географическая площадка — геаграфі́чная пляцо́ўка

гигиена школьника — гігіе́на школьніка; гігіені́чна; гігіені́чнасць, *-цю*

гимназия — гімназія, *-іі*, *-ій*; гімназічны; гімназіст, *-ста*, *-сце*, *-стаў*; гімназістка, *-тцы*, *-так*

гимнастика — гімнастыка, *-ыцы*; гімнастычны; гімнаст, *-ста*, *-сце*, *-стаў*; гімнастка, *-тцы*, *-так*

гипотеза — гіпотэза, *-зе*

грамматика — граматыка, *-ыцы*, *-ык*; граматычны

грамотность — пісьменнасць, *-цю*

группа продленного дня — група падоўжанага дня

гувернантка — гувернантка, *-тцы*, *-так*

гувернёр — гувернёр, *-ра*, *-ру*, *-раў*

Д

дактилография — дактылаграфія, *-іі*

двигательная память — рухальная памяць, *-ці*

дебильность (в современной мировой педагогике — умственная отсталость легкой степени или легкая умственная субнормальность) — дэбільнасць; дэбіл, *-ла*, *-ле*, *-лаў* (разумовая адсталасць лёгкай ступені ці лёгкая разумовая субнармальнасць)

дедукция — дэдукцыя, *-ыі*; дэдуктыўны

дежурство — дзяжурства, *-ве*; дзяжурыць, *-ру*, *-рыш*, *-рыць*, *-раць*

действие — дзеянне, *-нні*, *-нняў*

депрессия — дэпрэсія, *-іі*; дэпрэсіўны

детская преступность — дзіцячая злачыннасць, *-ці*

детские болезни — дзіцячыя хваробы; хвароба, *-бе*

детские неврозы — дзіцячыя неўрозы; неўроз, *-зу*

детский дом — дзіцячы дом, *-му*, *-ме*

детский сад — дзіцячы сад, *сада*, *садзе*; *сады*, *садоў*

деятельность — дзейнасць, *-цю*; дзейнічаць, *-аю*, *-аеш*, *-ае*, *-аюць*; дзейсна

диапозитив — дыяпазітыў, *-ыва*, *-ыве*, *-іваў*; дыяпазітыўны

дидактика — дыдактыка, *-ыцы*; дыдактык, *-ка*, *-ку*, *-каў*; дыдактычны

диплом — дыплом, *-ма*, *-ме*, *-маў*; дыпломны; дыпломнік, *-ка*, *-ку*, *-каў*; дыпломніца, *-цы*

дипломант — дыпламант, *-нта*, *-нце*, *-нтаў*; дыпламантка, *-тцы*, *-так*

директор школы — дырэктар (*-ра*, *-ру*) школы; дырэктары, *-раў*; дырэктарскі; дырэктарства, *-ве*; дырэктарстваваць, *-твую*, *-твуеш*, *-твуе*, *-твуюць*

дискуссия — дыскусія, *-іі*, *-ій*; дыскутаваць, *-ую*, *-уеш*, *-уе*, *-уюць*

диспут — дыспут, *-уту*, *-уце*, *-утаў*; дыспутаваць, *-тую*, *-туеш*, *-туе*, *-туюць*; дыспутант, *-нта*, *-нце*, *-нтаў*

диссертация — дысертацыя, *-ыі*, *-ый*; дысертант, *-нта*, *-нце*, *-нтаў*; дысертантка, *-тцы*, *-так*; дысертанцкі; дысертацыйны

дисциплина — дысцыпліна, *-не*; дысцыплінаванасць, *-цю*; дысцыплінаваны; дысцыплінавацца, *-нуюся*, *-нуешся*, *-нуецца*, *-нуюцца*; дысцыплінаваць, *-ную*, *-нуеш*, *-нуе*, *-нуюць*; дысцыплінарны

дифференцированное обучение — дыферэнцыраванае навучанне; дыферэнцыравацца, *-руецца*, *-руюцца*; дыферэнцыраваць, *-рую*, *-руеш*, *-руе*, *-руюць*; дыферэнцыяцыя, *-ыі*

дневник учащегося — дзённік (*-ка*, *-ку*, *-каў*) навучэнца; дзённікавы

доклад — даклад, *-да*, *-дзе*, *-даў*; дакладваць, *-аю*, *-аеш*, *-ае*, *-аюць* і дакладаць

доктор наук — доктар, *-ра*, *-ру* навук; дактары, *-роў*

докторант — дактара́нт, *-нта, -нце, -нтаў;* дактара́нтка, *-тцы, -так*

докторантура — дактаранту́ра, *-ры;* дактара́нцкі

документация школьная — дакумента́цыя *(-ыі)* школьная

дом учителя — дом наста́ўніка

домашнее задание — дама́шняе зада́нне

домоводство — дамаво́дства, *-ве*

дополнительные учебные задания — дадатко́выя вучэ́бныя зада́нні

доступность обучения — дасту́пнасць *(-цю)* навучання

досуг детей — во́льны час дзяце́й

доцент — дацэ́нт, *-нта, -нце, -нтаў*

дошкольная педагогика — дашко́льная педагогіка

дошкольное учреждение — дашко́льная ўстанова

дошкольный возраст — дашко́льны ўзрост

духовное учебное заведение — духо́ўная вучэ́бная ўстано́ва

Е

единые педагогические требования — адзі́ныя педагагі́чныя патрабава́нні

единый школьный режим — адзіны шко́льны рэжы́м, *-му, -ме, -маў;* рэжы́мны

естественное воспитание — натура́льнае выхаванне

естественнонаучное образование — прыродазна́ўчанавуко́вая адукацыя

естественный эксперимент — натура́льны эксперы́ме́нт

Ж

женская гимназия — жано́чая гімна́зія

жреческие школы — жрэ́цкія школы; жрэц, *жраца́, -цу́, -цо́ў;* жры́ца, *-цы, -ц;* жрэ́цкі; жрэ́цтва, *-ве*

журнал классный — журна́л *(-ла, -ле, -лаў)* класны; журна́льны

журнал детский и юношеский — часо́піс *(-са, -се, -саў)* дзіця́чы і юна́цкі; часо́пісны

журнал педагогический — часо́піс педагагі́чны

журнал психологический — часо́піс псіхалагі́чны

З

забывчивость — забы́ўчывасць і забы́ўлівасць, *-цю;* забыва́цца, *-а́юся, -е́шся, -а́ецца, -а́юцца;* забы́цца, *забу́дуся, -дзешся, -дзецца, -дуцца*

заведующий кафедрой — зага́дчык ка́федры, *-р* і *-раў*

задание — зада́нне, *-нні, -нняў*

задатки — зада́ткі, *-каў;* зада́так, *-тку;* зада́ткавы

задача — зада́ча, *-чы*

заикание — заіка́нне, *-нні;* заіка́стасць, *-цю;* заіка́сты; заіка́цца, *-а́юся, -а́ешся, -а́ецца, -а́юцца;* заікну́цца, *-ну́ся, -не́шся, -не́цца, -нёмся, -няце́ся, -ну́цца*

закаливание — загартоўванне, *-нні;* загарто́ўвацца, *-аюся, -аешся, -аецца, -аюцца;* загарто́ўваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

закрепление — замацава́нне, *-нне, -нняў;* замацава́цца, *замацу́юся, -у́ешся, -у́ецца, -у́юцца;* замацава́ць, *замацу́ю, -у́еш, -у́е, -у́юць*

заочное обучение — завочнае навучанне

запоминание — запамінанне, *-нні;* запамінацца, *-аюся, -аешся, -аецца, -аюцца;* запамінаць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

запущенность педагогическая — запушчанасць (*-цю)* педагагічная

зарядка — зарадка, *-дцы*

заслуженный учитель — заслужаны настаўнік; заслужваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць;* заслужыць, *заслужу, -жыш, -жыць, -жым, -жыце, -жаць*

заучивание — завучванне, *-нні;* завучвацца, *-аюся, -аешся, -аецца, -аюцца;* завучваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць;* завучыцца, *-чуся, -чышся, -чыцца, -чацца;* завучыць, *-чу, -чыш, -чыць, -чым, -чыце, -чаць.*

зачёт — залік, *-ку, -каў;* залікові

зачётная книжка — залікова кніжка; залічвацца, *-аюся, -аешся, -аецца, -аюцца* і залічацца, *-аюся, -аешся, аецца, -аюцца;* залічваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць* і залічаць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць;* залічыцца, *залічуся, -чышся, -чыцца, -чымся, -чыцеся, -чацца;* залічыць *-чу, -чыш, -чыць, -чым, -чыце, -чаць*

звуковой метод — гукавы метад

звукослияние — гуказліццё, *-цці*

здание школьное — будынак *(-нка, -нку, -нкаў)* школьны

земские школы — земскія школы; земства, *-ве*

зеркальное письмо — люстранoе пісьмо

знание — веды, ведаў; ведаць *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

золотая медаль — залаты медаль, *-ля, -лі, -лёў;* медаліст, *-ста, -сце, -стаў;* медалістка, *-тцы, -так*

зрительная памяць — зрокавая памяць

И

игра — гульня, *-ні;* гульні, *-няў;* гульнявы

игротека — гульнятэка, *-эцы, -эк*

игрушка — цацка, *цацкі, цацак;* цацачны

идеал — ідэал, (наз. канкрэтны) *-ла, -ле, -лаў;* (наз. абстрактны) *-лу, -ле, -лаў*

идеализация — ідэалізацыя, *-ыі*

идеализирование — ідэалізаванне, *-ння*

идеализировать — ідэалізаваць, *-зую, -зуеш, -зуе, -зуюць*

идиотия (в современной мировой педагогике — глубокая умственная субнормальность) — ідыятыя, *-тыі* (глыбокая разумовая субнармальнасць)

иезуитское воспитание — езуіцкае выхаванне; езуіт, *-іта, -іце, -ітаў;* езуіцкі; езуіцтва, *-ве*

изложение — пераказ, *-зу, -зе, -заў;* пераказаны, пераказаць, *перакажу, перакажаш, -жа, -жам, -жаце, -жуць;* пераказчык, *-ка, -ку, -каў;* пераказчыца, *-цы*

измерение — вымярэнне, *-нні*

измерительные приборы — вымяральныя прыборы

изобразительное искусство — выяўленчае мастацтва

иллюстрация — ілюстрацыя, *-ыі, -ый;* ілюстравацца, *-руецца, -руюцца;* ілюстраваць, *-рую, -руеш, -руе, -руюць;* ілюстратар, *-ра, -ру, -раў*

имбецильность (в современной мировой педагогике — 1) умеренная умственная субнормальность; 2) тяжелая умственная субнормальность) — імбецыльнасць, *-цю* (умераная разумовая субнармальнасць; цяжкая разумовая субнармальнасць); імбецыльны

импульсивность — імпульсіўнасць, *-цю;* імпульсіўны

индивидуализация обучения — індывідуалізацыя (*-ыі*) навучання; індывідуалізаваць, *-зую, -зуеш, -зуе, -зуюць*

индивидуализм — індывідуалізм, *-му, -ме;* індывідуаліст, *-ста, -сце, -стаў;* індывідуалістка, *-тцы, -так;* індывідуалісцкі

индивидуальная психология — індывідуальная псіхалогія

индивидуально-бригадное обучение — індывідуальна-брыгаднае навучанне

индивидуальность — індывідуальнасць, *-цю*

индивидуальный подход к детям — індывідуальны падыход да дзяцей

индукция — індукцыя, *-ыі;* індуктыўны

индустриальная психология — індустрыяльная псіхалогія

инженерная психология — інжынерная псіхалогія

иностранный язык — замежная мова

инстинкт — інстынкт, *-кту, -кце, -ктаў;* інстынктыўнасць, *-цю;* інстынктыўны

инструктаж — інструктаж, *-жу, -жы, -жаў;* інструктавацца, *-туюся, -туешся, -туецца, -туюцца;* інструктаваць, *-тую, -туеш, -туе, -туюць;* інструктар, *-ра, -ру, -раў;* інструктарка, *-рцы, -рак*

интеллект — інтэлект, *-кту, -кце, -ктаў;* інтэлектуал, *-ла, -ле, -лаў;* інтэлектуалізм, *-му, -ме;* інтэлектуаліст, *-ста, -сце, -стаў;* інтэлектуальнасць, *-цю;* інтэлектуальны

интеллектуальное чувство — інтэлектуальнае пачуццё

интерес — інтарэс, *-су, -се, -саў*

интернат — інтэрнат, *-ата, -аце, -атаў;* інтэрнатавец, *-аўца, -аўцу, -аўцаў;* інтэрнатаўка, *-аўцы, -авак;* інтэрнацкі

интернациональное воспитание — інтэрнацыянальнае выхаванне; інтэрнацыяналіст, *-ста, -сце, -стаў;* інтэрнацыяналістка, *-тцы, -так;* інтэрнацыяналістычны; інтэрнацыяналісцкі

интерференция навыков — інтэрферэнцыя навыкаў, *-ыі, -ый;* інтэрферэнцыйны

интроспективная психология — інтраспектыўная псіхалогія

интроспекция — інтраспекцыя, *-ыі*

интуиция — інтуіцыя, *-ыі, -ый*

инфантилизм — інфантылізм, *-му, -ме;* інфантыльнасць, *-цю;* інфантыльны

ипохондрия — іпахондрыя, *-ыі;* іпахандрычны; іпахондрык, *-ка, -ку, -каў*

искусствоведческое образование — мастацтвазнаўчая адукацыя

исследовательский принцип — даследчы прынцып

истерия — істэрыя, *-ыі;* істэрычнасць, *-цю;* істэрычны

исторический кружок — гістарычны гурток

историческое образование — гістарычная адукацыя

история — гісторыя, *-ыі, -ый;* гісторык, *-ка, -ку, -каў;* гістарычны; гістарычнасць, *-цю*

история педагогики — гісторыя педагогікі

К

кабинетная система — кабінетная сістэма

кабинетские школы — кабінецкія школы

кадетские корпуса — кадэцкія карпусы, *-соў*

каллиграфия — калігра́фія, *-ії*; калігра́ф, *-фа, -фе, -фаў*; каліграфічнасць, *-цю*; каліграфічны

кандидат наук — кандыда́т *(-а́та, -а́це, -а́таў)* навук

кандидатский минимум — кандыда́цкі мінімум, *-му, -ме*

каприз детский — капры́з *(-зу, -зе, -заў)* дзіця́чы; капры́зіць, *-ы́жу, -ы́зіш, -ы́зіць, -ы́зяць*; капры́знічаць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*; капры́зны

картавость — карта́васць, *-цю*; карта́віць, *-а́ўлю, -а́віш, -а́віць, -а́вяць*; карта́вы

кафедра в вузе — ка́федра *(-ры, -р і -раў)* у ВНУ

кафедральные школы — кафедра́льныя школы

квалификационная характеристика профессии — кваліфікацы́йная характары́стыка прафе́сіі

квалификационные испытания — кваліфікацы́йныя іспы́ты

кинофильм учебный — кінафільм *(-ма, -ме, -маў)* вучэбны

класс школьный — клас *(-са, -се, -саў)* школьны

классическое обазование — класічная адука́цыя; класічнасць, *-цю*; класічны

классное собрание — кла́сны сход

классно-урочная система обучения — кла́сна-ўро́чная сістэма навучання

классный наставник — кла́сны наста́ўнік

классный руководитель — кла́сны кіраўнік

колледж — кале́дж, *-джа, -джы, -джаў*

коллеж — кале́ж, *-жа, -жы, -жаў*

коллектив детский — калекты́ў *(-ы́ву, -ы́ве, -ы́ваў)* дзіця́чы; калектывіст, *-ста, -сце, -стаў*; калектывістка, *-тцы, -так*; калектывісты́чны; калектывісцкі

коллектив педагогический — калекты́ў педагагічны

коллективизм — калектывізм, *-му, -ме*

коллекционирование — калекцыяніраванне, *-нні, -нняў*; калекцыяніравацца, *-руецца, -руюцца*; калекцыяніраваць, *-рую, -руеш, -руе, -руюць*

коллекция учебная — кале́кцыя вучэ́бная, *-ыі, -ый*

коллоквиум — калёквіум, *-му, -ме, -маў*

комиссия по делам несовершеннолетних — камісія па справах непаўнале́тніх

коммерческое училище — камерцы́йнае вучы́лішча

комплексная система обучения — ко́мплексная сістэ́ма навуча́ння

комплектность школы — камплектнасць *(-цю)* школы; камплектны

конкретизация — канкрэтыза́цыя, *-ыі*; канкрэ́тнасць, *-цю*; канкрэтызава́ны; канкрэтызава́цца, *-зу́ецца, -зу́юцца*; канкрэтызава́ць, *-зу́ю, -зу́еш, -зу́е, -зу́юць*

конкурс — ко́нкурс, *-су, -се, -саў*

консерватория — кансервато́рыя, *-ыі, -ый*

конспект — канспе́кт, *-кта, -кце, -ктаў*

конспектирование — канспектава́нне, *-нні*; канспектава́цца, *-ту́ецца, -ту́юцца*; канспектава́ць, *-ту́ю, -ту́еш, -ту́е, -ту́юць*; канспекты́ўнасць, *-цю*; канспекты́ўны

конструирование — канструява́нне, *-нні*; канструява́цца, *-ую́ецца, -ую́юцца*; канструява́ць, *-ую́ю, -ую́еш, -ую́е, -ую́юць*

контрольная письменная работа — кантро́льная пісьмо́вая работа

конфессиональные школы — канфесіяна́льныя школы

концентризм в обучении — канцэнтры́зм *(-му, -ме)* у навучанні; канцэнтры́чна

коррекция — карэ́кцыя, *-ыі, -ый*

косноязычие — коснаязыкасць, *-цю*; коснаязыкі

краеведение — краязнаўства, *-ве*; краязнавец, *-аўца, -аўцу, -аўцаў*; краязнаўчы

кретинизм — крэцінізм, *-му, -ме;*

кружковая работа — гуртковая работа

кружок — гурток, *-ка, -ку, -коў*; гуртковы

кружковец — гуртковец, *-оўца, -оўцу, -оўцаў*; гуртко̆ўка, *-кі, -вак*

кукла — лялька, *-льцы, -лек*; лялечка, *-чцы, -чак;* лялечнік, *-ка, -ку, -каў*; лялечніца, *-цы*; лялечны

кукольный театр — лялечны тэатр

культпоход — культпаход, *-ду, -дзе, -даў*

культура поведения — культура *(-ры)*паводзін

культура речи — культура мовы

курение — курэнне, *-нні*; курэц, *курца, -цу, -цоў*

курсовая работа — курсавая работа

курсовая система обучения — курсавая сістэма навучання

курсовой проект — курсавы праект

Л

лаборант — лабарант, *-нта, -нце, -нтаў;* лабарантка, *-тцы, -так*; лабаранцкі

лаборатория — лабараторыя, *-ыі, -ый*; лабараторны

лабораторная работа — лабараторная работа

лабораторный эксперимент — лабараторны эксперымент

ланкастерская система — ланкастэрская сістэма; ланкастэрскі

лекторий — лекторый, *-ыя, -ыі, -ыяў*

лекция — лекцыя, *-ыі, -ый;* лекцыйны

лень детская — лянота *(-оце)* дзіцячая; ленасць, (разм.) *-цю*

ленивец — гультай, *-ая, -аю, -аеў* і абібок; гультайка, *-айцы, -аек*; гультайнічаць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць;* гультайскі і абібоцкі; гультайства і абібоцтва

лечебная педагогика — лячэбная педагогіка

лечебная физкультура — лячэбная фізкультура

лингвистический кружок — лінгвістычны гурток

линейка школьная — лінейка *(-ейцы, -еек)* школьная

литература — літаратура, *-ры*

лицей — ліцэй, *-эя, -эі, -эяў*; ліцэіст, *-ста, -сце, -стаў;* ліцэйскі

личность — асоба, *-бе*

личностность — асобаснасць, *-цю*

личностный — асобасны

лишение родительских прав — пазбаўленне бацькоўскіх праў (правоў)

логопатия — лагапатыя, *-тыі*

логопедия — лагапедыя, *-ыі*; лагапед, *-да, -дзе, -даў;* лагапедычны

ложь детская — хлусня *(-ні)* дзіцячая; мана, *-не;* няпраўда, *-дзе;* хлуслівасць, *-цю*; хлуслівы

любознательность — цікаўнасць, *-цю*; цікаўны

М

магистр — магістр, *-ра, -ру, -раў*

малокомплектная школа — малакамплектная школа

мастерская школьная — майстэрня *(-рні, -рань* і *-рняў)* школьная

мастерство педагогическое — майстэрства педагагічнае

математика — матэматыка, *-ыцы;* матэматык, *-ка, -ку, -каў;* матэматызацыя, *-ыі*

математические методы исследования — матэматычныя метады даследавання

математический кружок — матэматычны гурток

материнская школа — мацярынская школа

медико-педагогическая комиссия — медыка-педагагічная камісія

меланхолик — меланхолік, *-ка, -ку, -каў;* меланхалічка (разм.), *-чцы, -чак;* меланхолія, *-іі;* меланхалічнасць, *-цю;* меланхалічны

метод проектов — метад праектаў

методика — методыка, *-ыцы, -ык;* метадысцкі

методический кабинет — метадычны кабінет

методическое объединение — метадычнае аб'яднанне

методы обучения — метады навучання

микрорайон школьный — мікрараён (*-на, -не, -наў*) школьны

министерство образования — міністэрства адукацыі

мировоззрение — светапогляд, *-ду, -дзе, -даў*

миссионерские школы — місіянерскія школы; місіянер, *-ра, -ру, -раў*

младенческий возраст (от рождения до 1 года) — ранні дзіцячы ўзрост (ад нараджэння да 1 года)

младенчество — дзяцінства, *-ве;* маленства, *-ве*

младший научный сотрудник — малодшы навуковы супрацоўнік

младший школьный возраст — малодшы школьны ўзрост

мнемоника — мнемоніка, *-іцы;* мнемонік, *-ка, -ку, -каў*

моделирование — мадэляванне, *-нні;* мадэляваны; мадэлявацца, *-люецца, -людоцца;* мадэляваць, *-юю, -юеш, -юе, -юоць*

модель — мадэль, *-ллю, -лей* і *-ляў*

молодёжные демократические организации — маладзёжныя дэмакратычныя арганізацыі

монастырские школы — манастырскія школы

моральные чувства — маральныя пачуцці

мотив — матыў, *матыву, -ве, -ваў*

моторика ребёнка — маторыка дзіцяці

моторная память — маторная памяць

музей школьный — музей (*-ея, -еі, -еяў*) школьны; музейны; музеявед і музеязнавец (адпаведна *-да, -дзе, -даў; -аўца, -аўцу, -аўцаў*)

музыка для детей — музыка (*-ыцы*) для дзяцей

музыкальное воспитание — музычнае выхаванне

музыкальный слух — музычны слых

мультфильм — мультфільм, *-ма, -ме, -маў*

муляж учебный — муляж (*-жа, -жы, -жоў*) вучэбны

мышление — мысленне, *-нні* і мысленне

Н

наблюдательность — назіральнасць, *-цю* і назіральнасць, *-цю*

наблюдение — назіранне, *-нні, -нняў* і назіранне, *-нні, -нняў;* назірацца, *-аецца, -аюцца;* назіраць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць;* назірацца, *-аецца, -аюцца;* назіраць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

навык — навык, *-ку, -каў*

наглядность в обучении — наглядназсць (*-цю*) у навучанні

наглядные учебные пособия — нагля́дныя вучэ́бныя дапамо́жнікі

наказание — пакара́нне, *-нні, -нняў;* пакара́ны; пакара́ць, *-а́ю, -а́еш, -а́е, -а́юць*

народная педагогика — наро́дная педагогіка

народное образование — наро́дная адука́цыя

наследственность — спа́дчыннасць, *-цю;* спа́дчынны

наследственно — у спа́дчыну

настроение — настро́й, *-о́ю, -о́і;* настро́йвацца, *-аюся, -аешся, -аецца, -аюцца;* настро́йваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

научность обучения — навуко́васць навучання

начальная школа — пачатко́вая школа

негативизм — негатывізм, *-му, -ме*

нравственное воспитание — мара́льнае выхаванне

нравственное поведение — мара́льныя паводзіны

нравственное сознание — мара́льная свядомасць

нравственность — мара́льнасць, *-цю*

нравственные понятия — мара́льныя паня́цці

нравственные чувства — мара́льныя пачу́цці

О

обобщение — абагульне́нне, *-нні, -нняў;* абагу́льнены; абагу́льніцца, *-ніцца, -няцца;* абагу́льніць, *-ню, -ніш, -ніць, -нім, -ніце, -няць;* абагульня́цца, *-я́ецца, -я́юцца;* абагульня́ць, *-я́ю, -я́еш, -я́е, -яюць*

образ — во́браз, *-за, -зе, -заў*

образная память — во́бразная памяць

образование — адука́цыя, *-ыі;* адукацы́йны; адуко́ўвацца, *-аюся, -аешся, -аецца, -аюцца;* адуко́ўваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

обучающие машины — навуча́льныя машыны

обучение — навуча́нне, *-нні*

общее образование — агу́льная адука́цыя

общеобразовательная школа — агульнаадукацы́йная школа

общественно полезный труд — грама́дска карысная пра́ца

объяснение — тлумачэ́нне, *-нні;* тлумача́льны; тлума́чыцца, *-чыцца, -чацца;* тлума́чыць, *-чу, -чыш, -чыць, -чаць*

объяснительное чтение — тлумача́льнае чыта́нне

обязательное обучение — абавязко́вае навуча́нне

одарённость — адо́ранасць, *-цю* і адаро́насць; здо́льнасць, *-цю, -цей*

олигофренопедагогика — алігафрэнапедаго́гіка

олимпиада (по предметам) — алімпія́да *-дзе, -д*

опека и попечительство — апе́ка і папячы́цельства

оппонент — апане́нт, *-нта, -нце, -нтаў*

определение понятия — азначэ́нне паня́цця

опрос учащихся — апыта́нне (*-нні, -нняў)* вучняў; апыта́ны; апыта́ць, *-а́ю, -а́еш, -а́е, -а́юць*

опыт (в педагогике и психологии) — до́след, *-ду, -дзе, -даў*

опыт педагогический — во́пыт педагагічны

опытническая работа учащихся — дасле́дніцкая работа вучняў

орфографический режим — арфаграфічны рэжы́м

открытый урок — адкры́ты ўрок

отпуск — во́дпуск, *-ку, -каў;* адпачы́нак, *-нку, -нкаў;* адпачы́ць, *адпачну́, -не́ш, -не́, -нём, -няце́, -ну́ць*

отчетность школы — справязда́чнасць (*-цю)* школы; справязда́чны

оценка — ацэ́нка, *-нцы, -нак*; ацэ́начны; ацаніць, *ацаню́, -ніш, -ніць, -нім, -ніце, -няць*

успеваемость учащихся — паспяхо́васць вучняў

ощущение — адчува́нне, *-нні;* адчува́цца, *-а́ецца, -а́юцца*; адчува́ць, *-а́ю, -а́еш, -а́е, -а́юць*

П

память — па́мяць, *-ццю*

пансион — пансіён,*-на, -не, -наў*

пассивность — пасіўнасць, *-цю;* пасіўны

патопсихология — патапсіхало́гія, *-іі*

патофизиология — патафізіяло́гія, *-іі*

педагог — педаго́г, *-га, -гу, -гаў*

педагогика — педаго́гіка, *-іцы*

педагогическая практика — педагагічная пра́ктыка

педагогическая психология — педагагічная псіхало́гія

педагогический институт — педагагічны інстыту́т

педагогическое училище — педагагічнае вучы́лішча

педагогический совет — педагагічны саве́т (нара́да)

педагогическое образование — педагагічная адука́цыя

педология — педало́гія, *-іі*

пение — спе́вы, *-ваў*

перевоспитание — перавыхава́нне, *-нні*; перавыхо́ўванне, *-нні;* перавы́хаваны; перавы́хавацца, *-аюся, -аешся, -аецца, -аюцца*; перавы́хаваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць;* перавыхо́ўваць, *-аю, -аеш, -ае, аюць*

перемена школьная — перапы́нак (*-нку, -нкаў)* школьны

письменная работа — пісьмо́вая работа

план работы — план (*-на, -не, -наў)* работы

план учебный — план вучэ́бны

планирование учебной работы — планава́нне (*-нні)* вучэ́бнай рабо́ты

поведение — паво́дзіны, *-н*

повторение в обучении — паўтарэ́нне (*-нні, -нняў)* у навучанні; паўтары́ць, *-ру́, -рыш, -рыць, -рым, -рыце, -раць*

подражание — перайма́нне, *-нні*; перайма́ць, *-а́ю, -а́еш, -а́е, -а́юць*

подростковый возраст — падле́ткавы ўзро́ст

познание — пазна́нне, *-нні*; пазна́ны; пазнава́ць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

политехническое обучение — політэхнічнае навуча́нне; політэхнізава́ць, *-зу́ю, -зу́еш, -зу́е, -зу́юць*

половое воспитание — палаво́е выхава́нне

понимание — разуме́нне, *-нні*

поощрение — заахво́чванне, *-нні, -нняў*; заахво́чваць, *-аю, аеш, -ае, -аюць*; заахво́чвальны

послушание — паслушэ́нства, *-ве;* паслухмя́насць, *-цю*

поступок — учы́нак, *-нку, -нкаў*

потребность — патрэ́бнасць, *-цю, -цей*

похвальная грамота — пахва́льная гра́мата

почерк — по́чырк, *-ку, -каў*

права и обязанности — правы́ і абавя́зкі

правила для учащихся — пра́вілы (*-л* і *-лаў)* для ву́чняў

прагматизм — прагматы́зм, *-му, -ме*

прагматическая педагогика — прагматы́чная педагогіка

практикум в школе — пра́ктыкум (*-му, -ме, -маў)* у школе

практические работы — практы́чныя работы

преддошкольный возраст — пераддашкóльны ўзрóст

предметный кружок — прадмéтны гуртóк

представление — уяўлéнне, *-нні, -нняў;* уяўлены; уяўлáць, *-яю, -яеш, -яе, -яюць*

преемственность в обучении — пераéмнасць (*-цю)* у навучанні

преподаватель — выклáдчык, *-ка, -ку, -каў;* выклáдчыца, *-цы, -ц;* выклáдчыцкі

преступность детская — злачы́ннасць (*-цю)* дзіцячая; злачы́нны

привычка — прывы́чка, *-чцы, -чак*; звы́чка, *-чцы, -чак*

прикладная психология — прыкладнáя псіхалóгія

принуждение — прымýс, *-су, -се*; прымушэ́нне, *-нні*; прымýсіць, *-ýшу, -ýсіш, -ýсіць, -ýсяць*; прымушáцца, *-áюся, -áешся, -áецца, -áюцца*; прымушáць, *-áю, -áеш, -áе, -áюць*

принципы обучения — пры́нцыпы (*-пу, -пе, -паў)* навучáння

припоминание — нагáдванне, *-нні*; нагáдвацца, *-аецца, -аюцца*; нагáдваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

природоведение — прыродазнáўства, *-ве*

приходское училище — прыхóдскае вучы́лішча

пришкольный участок — прышкóльны ўчáстак

приют детский — прытýлак (*-лку, -лкаў)* дзіцячы; прытýлены; прытуліцца, *прытулюся, -лішся, -ліцца, -лімся, -ліцеся, -ляцца*; прытуліць, *прытулю, -ліш, -ліць, -лім, -ліце, -ляць*

проверка знаний — правéрка (*-рцы, -рак)* вéдаў

программа воспитательной работы — прагрáма выхавáўчай работы

программированное обучение — праграмавáнае навучанне; праграмавáць, *-ýю, -ýеш, -ýе, -ýем, -ýеце, -ýюць*

программист — праграміст, *-ста, -сце, -стаў;* праграмістка *-тцы, -так*

производственная практика — вытвóрчая прáктыка

производственная экскурсия — вытвóрчая экскýрсія

производственное обучение — вытвóрчае навучáнне

пропись — прóпісь, *-ссю, -сяў*

проректор — прарэ́ктар, *-ра, -ру, -раў*; прарэ́ктарскі

профессиональная ориентация (профориентация) — прафесійная (прафесіянáльная) арыентáцыя (прафарыентáцыя)

профессиональная подготовка — прафесійная падрыхтóўка

профессиональное образование — прафесійная адукацыя

профессионально-технические училища — прафесійна-тэхнічныя вучы́лішчы

профессионально-техническое образование — прафесійна-тэхнічная адукáцыя

профессор — прафéсар *-ра, -ру, -раў*; прафéсарскі

прочность усвоения знаний — трывáласць засваéння вéдаў

психика — псіхіка, *-іцы*

психоанализ — псіхааналіз, *-зу, -зе*

психогигиена — псіхагігіéна, *-не*; псіхагігіенічны

психоз — псіхóз, *-зу, -зе*

психология — псіхалóгія, *-іі*

психология воспитания — псіхалóгія выхавáння

психология искусства — псіхалóгія мастáцтва

психология обучения — псіхалóгія навучáння

психология подростка — псіхалóгія падлéтка

психология ребенка — псіхалóгія дзіцяці

психология труда — псіхало́гія пра́цы
психология юности — псіхало́гія юна́цтва
психопатия — псіхапа́тыя, *-ыі*
психотерапия — псіхатэрапія, *-іі*
психотехника — псіхатэ́хніка, *-цы*
психофизиология — псіхафізіяло́гія, *-іі*

Р

работоспособность — працаздо́льнасць
радиокружок — радыёгурто́к *-тка́, -тку́, -тко́ў*
развитие — развіццё, *-цці*; развіць, *разаўю́, -ўе́ш, -ўе́, -ўём, -ўяце́, -ўю́ць*
развитие речи — развіццё мовы
раздаточный материал — разда́тачны матэрыя́л
раздельное обучение — асо́бнае (паасо́бнае) навуча́нне
раздражительность — раздражня́льнасць, *-цю*; раздражня́льны
районирование школ — раяніраванне (*-нні*) школ; раяніраваны; раяніраваць *-рую, -рueш, -рue, -руюць*
ранний детский возраст (от 1 года до 6 лет : преддошкольное детство (1-3 года) и дошкольное детство (3-6 лет) — ра́нні дзіця́чы ўзро́ст (ад 1 года да 6 гадоў : пераддашко́льнае дзяцінства (1-3 гады) і дашко́льнае дзяцінства (3-6 гадоў)
рассеянность — рассе́янасць, *-цю*; няўва́жлівасць і няўва́жнасць, *-цю*; рассе́яны; няўва́жлівы і няўва́жны
рассказ учителя — раска́з (*-зу, -зе, -заў*) наста́ўніка
рассуждение — разважа́нне, *-нні, -нняў*; разва́га, *-азе, -аг*; разва́жаны; развежа́ць, *-а́ю, -а́еш, -а́е, -а́юць*

растормаживание — растармо́жванне, *-нні*; растармо́жаны; растармо́жвацца, *-аюся, -аешся, -аецца, -аюцца*; растармо́жваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*
реакция — рэа́кцыя, *-ыі, -ый*
реальное образование — рэа́льная адука́цыя
реальное училище — рэа́льнае вучы́лішча
режим дня — рэжы́м (*-му, -ме, -маў*) дня
ректор — рэ́ктар, *-ра, -ру, -раў*; рэктара́т *-а́та, -а́це*; рэ́ктарскі; рэ́ктарства
ремесленное училище — раме́снае вучы́лішча
реферат — рэфера́т, *-ата, -аце, -атаў*; рэфера́тны; рэфераты́ўны
речь — маўле́нне, *-нні*; мо́ва
родительское собрание — бацько́ўскі сход
родительский комитет — бацько́ўскі камітэ́т
родной язык — ро́дная мо́ва

С

самовнушение — самаўнушэ́нне, *-нні*
самовоспитание — самавыхава́нне, *-нні*; самавыхава́ўчы
самодельная игрушка — самаро́бная ца́цка
самодеятельность художественная — самадзе́йнасць маста́цкая
самодеятельный детский театр — самадзе́йны дзіця́чы тэа́тр
самоконтроль — самакантро́ль, *-лю, -лі*
самонаблюдение — саманазіра́нне, *-нні*
самообладание — самавало́данне, *-нні*
самообразование — самаадука́цыя, *-ыі*; самаадукацы́йны
самообслуживание — самаабслуго́ўванне, *-нні*

среднее специальное учебное заведение — сярэ́дняя спецыя́льная навуча́льная ўстано́ва

средний школьный возраст — сярэ́дні шко́льны ўзро́ст

средняя школа — сярэ́дняя школа

старший научный сотрудник — ста́ршы навуко́вы супрацо́ўнік

старший преподаватель — ста́ршы выкла́дчык

старший школьный возраст — ста́ршы шко́льны ўзро́ст

стипендия — стыпе́ндыя, *-ыі, -ый*; стыпендыя́льны; стыпендыя́т, *-я́та, -я́це, -я́таў*; стыпендыя́тка, *-тцы, -так*

студент — студэ́нт, *-нта, -нце, -нтаў*; студэ́нтка, -тцы, *-так*; студэ́нцкі; студэ́нцтва, *-ве*

стыд — со́рам, *-му, -ме*; сарамлівы

суждение — меркава́нне, *-нні;* меркава́ць, *мярку́ю, -у́еш, -у́е, -у́юць*; развaжа́нне, *-нні, -нняў*; разва́жаны; развaжа́ць, *-а́ю, -а́еш, -а́е, -а́юць*

сурдопедагогика — сурдапедаго́гіка, *-іцы*; сурда-педаго́г, *-га, -гу, -гаў*

схоластика — схала́стыка, *-ыцы*; схаласты́чна

Т

табель учета успеваемости — та́бель уліку паспяхо́васці

таблица учебная — табліца (*-цы, -ц)* вучэ́бная

такт педагогический — *такт (-кту, -кце)* педагагічны; такты́чна і тактo̍ўна

талант — та́лент, *-нту, -нце, -нтаў*; таленавіта

талантливость — таленавітасць, *-цю*

творчество — тво́рчасць, *-цю;* тво́рча

темперамент — тэмпера́мент, *-нту, -нце, -нтаў*; тэмпера́ментна

теория — тэо́рыя, *-ыі, -ый*

теория познания — тэо́рыя пазна́ння

тест — тэст, *-ста, -сце, -стаў*; тэ́ставы; тэсты́раванне, *-нні*

техникум — тэ́хнікум, *-ма, -ме, -маў*

технические средства обучения — тэхні́чныя сро́дкі навуча́ння

техническое училище — тэхнічнае вучы́лішча

техническое образование — тэхнічная адука́цыя

техническое творчество детей — тэхнічная тво́рчасць дзяце́й

типология — тыпало́гія, *-іі*

тифлопедагогика — тыфлапедаго́гіка, *-іцы*; тыфла-педаго́г, *-га, -гу, -гаў*

товарищество — тавары́ства, *-ве;* сябро́ўства, *-ве, -ваў*

торможение — тармажэ́нне, *-нні*

требование — патрабава́нне, *-нні, -нняў;* патрабава́ць, *-бу́ю, -бу́еш, -бу́е, -бу́юць*

трудовая школа — працо́ўная шко́ла

трудовое воспитание — працо́ўнае выхава́нне

трудовое обучение — працо́ўнае навуча́нне

туризм — туры́зм, *-му, -ме*

турист — туры́ст, *-ста, -сце, -стаў*; туры́стка, *-тцы, -так*; туры́сцкі

У

убеждение (метод) — пераканa̍нне, *-нні, -нняў;* перакана́ны

убеждение (твердый взгляд) — перакана́насць, *-цю*

уголовная ответственность несовершеннолетних — крымінальная адказнасць непаўналетніх
уголок живой природы — куток жывой прыроды
уездное училище — павятовае вучылішча
узнавание — пазнаванне, *-нні;* пазнаваць, *пазнаю, -наеш, -наём, -наяцё, -наюць;* распазнаванне, *-нні;* распазнаваць, *-наю, -наеш, -нае, -наём, -наяце, -наюць*
ум — розум, *-му, -ме;* разумны
умение — уменне, *-нні*
умозаключение — вывад, *-ду, -дзе, -даў*
умозаключить — рабіць вывад, выводзіць
умственное воспитание — разумовае выхаванне
университет — універсітэт, *-эта, -эце, -этаў;* універсітэцкі
упражнение (в обучении) — практыкаванне, *-нні, -нняў*
упрямство — упартасць, *-цю;* упарта
уровень образования — узровень адукацыі
урок — урок, *-ка, -ку, -каў*
усвоение знаний — засваенне *(-нні)* ведаў
успеваемость — паспяховасць, *-цю;* паспяхова
устав школьный — статут школьны
усталость — стомленасць, *-цю;* стомлена; змораласць, *-цю;* зморана
установка (в психологии) — устаноўка, *-оўцы, -овак*
усыновление — усынаўленне, *-нні;* усыноўлены; усынаўляць, *-яю, -яеш, -яе, -яюць*
утомление — стомленасць, *-цю,* стомлены
утренник — ранішнік, *-ка, -ку, -каў*
учебная практика — вучэбная практыка
учебная программа — вучэбная праграма
учебная четверть — вучэбная чвэрць, *-цю, -цей* і *-цяў*
учебник — падручнік, *-ка, -ку, -каў*

учебное оборудование — вучэбнае абсталяванне
учебно-консультативный пункт — вучэбна-кансультацыйны пункт
учебно-опытное хозяйство школы — вучэбна-доследная гаспадарка школы
учебно-опытный участок — вучэбна-доследны ўчастак
учебно-производственная ученическая бригада — вучэбна-вытворчая вучнёўская брыгада
учебно-производственные мастерские — вучэбна-вытворчыя майстэрні
учебное пособие — вучэбны дапаможнік
учебный год — вучэбны год
учебный план — вучэбны план
учебный процесс — вучэбны працэс, *-су, -се, -саў*
учение — вучэнне, *-нні, -нняў*
ученический комитет — вучнёўскі камітэт
ученическое собрание — вучнёўскі сход
ученая степень и звание — вучоная ступень і званне
ученый совет — вучоны савет
учет знаний учащихся — улік ведаў вучняў
учитель — настаўнік, *-ка, -ку, -каў;* настаўніца, *-цы;* настаўніцтва; настаўнічаць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*
учительская — настаўніцкая
учительская гимназия — настаўніцкая гімназія
учительский институт — настаўніцкі інстытут

Ф

факультатив — факультатыў, *-ыву, -ыве*
факультативные занятия — факультатыўныя заняткі
факультет — факультэт, *-эта, -эце, -этаў;* факультэцкі

физическая культура — фізічная культура

физическое воспитание — фізічнае выхаванне

физкультурно-спортивные секции — фізкультурна-спартыўныя секцыі

фильмоскоп — фільмаскоп, *-па, -пе, -паў*

фильмотека — фільматэка, *-эцы, -эк*

фонотека школьная — фанатэка (*-эцы, -эк*) школьная

фонохрестоматия — фонахрэстаматыя, *-ыі, -ый*

формализм в обучении — фармалізм (*-му, -ме*) у навучанні; фармалізаваць, *-зую, -зуеш, -зуе, -зуюць*

формальное образование — фармальная адукацыя

фотолаборатория — фоталабараторыя, *-ыі, -ый*

фрейдизм — фрэйдызм, *-му, -ме*; фрэйдыст, *-ста, -сце, -стаў*; фрэйдысцкі

френология — фрэналогія, *-іі*; фрэналагічны

функциональная психология — функцыянальная псіхалогія

фуркация в школе — фуркацыя (*-ыі*) ў школе

Х

характер — характар, *-ру, -ры, -раў*

характеристика — характарыстыка, *-ыцы, -ык*; характарызаваць, *-зую, -зуеш, -зуе, -зуюць*

характерология — характаралогія, *-іі, -ій*; характаралагічны

химический кружок — хімічны гурток

химия — хімія, *-іі*; хімічны

холерик — халерык, *-ка, -ку, -каў*; халерычны

хор детский — хор (*-ру, -ры*) дзіцячы; мн.: хоры, -раў; хары, *-роў*

хореография — харэаграфія, *-іі*

хореографическое училище — харэаграфічнае вучылішча

хореографический кружок — харэаграфічны гурток

хрестоматия — хрэстаматыя, *-ыі, -ый*; хрэстаматыйны

художественная самодеятельность — мастацкая самадзейнасць, *-цю*

художественный руководитель — мастацкі кіраўнік, *-ка, -ку, -коў*

художественно — па-мастацку

художественность — мастацкасць, *-цю*

художественное образование — мастацкая адукацыя, *-ыі*

Ц

цвет — колер, *-ру, -ры, -раў*

цветной — каляровы

цветоощущение — колераадчуванне, *-нні*

цветочувствительность — колераадчувальнасць, *-цю*

церковноприходская школа — царкоўнапрыходская школа

цеховые школы — цэхавыя школы

Ч

человековедение — чалавеказнаўства, *-ве*; чалавеказнаўчы

человеколюбец — чалавекалюбец (*-бца, -бцу, -бцаў*) і чалавекалюб (*-ба, -бе, -баў*)

человеколюбивый — чалавекалюбівы, чалавекалюбны

человеколюбие — чалавекалюбства, *-ве*

человеконенавистник — чалавеканенавіснік, *-ка, -ку, -каў*; чалавеканенавісніцкі

человечность — чалавечнасць, *-цю*; чалавечны

чертеж — чарцёж, *-жа, -жоў*; чарцёжны

черчение — чарчэнне, *-нні*

честь — гонар, *-ру, -ры*

чистописание — чыстапісанне, *-нні*

читательская конференция — чытацкая канферэнцыя

член-корреспондент — член-карэспандэнт, *члена-карэспандэнта, члене-карэспандэнце, членаў-карэспандэнтаў*

чтение детское — чытанне (*-нні)* дзіцячае

читатель — чытач, *-ча, -чу, -чоў;* чытачка, *-чцы, -чак*

чувствительность — адчувальнасць, *-цю*

чувствительные нервные волокна — адчувальныя нервовыя валокны

чувство (способность воспринимать впечатление) — пачуццё, *-цці, -ццяў*; пачуццёвы

Ш

шефство — шэфства, *-ве*; шэфскі; шэфстваваць, *шэфствую, -уеш, -це, -уюць*

шизофрения — шызафрэнія, *-іі*; шызафрэнічны; шызафрэнік, *-ка, -ку, -каў;* шызафрэнічка, *-чцы, -чак*

школа — школа, *-ле, -л;* школьны; школьніцтва

школьник — школьнік, *-ка, -ку, -каў;* школьніца, *-цы, -ц*

школа для глухих — школа для глухіх

школа для слабовидящих — школа для тых, хто дрэнна бачыць

школа для слабослышащих детей — школа для тых, хто дрэнна чуе

школа для слепых — школа для сляпых

школа для умственно отсталых детей — школа для разумова адсталых дзяцей

школа передового опыта — школа перадавога вопыту

школа с продленным днем — школа з падоўжаным днём

школоведение — школазнаўства

школьная гигиена — школьная гігіена, *-не*

школьная инспекция — школьная інспекцыя, *-ыі, -ый*

школьная сеть — школьная сетка, *-тцы, -так*

школьное здание — школьны будынак, *-нак, -нку, -нкаў*

школьный возраст — школьны ўзрост, *-сту, -сце, -стаў*

школьное оборудование — школьнае абсталяванне, *-нні*

школьный учебный кабинет — школьны вучэбны кабінет, *-ета, -еце, -етаў*

Щ

щадить (жалеть) — шкадаваць, *шкадую, -уеш, -це, -уюць*; щадить (беречь) — берагчы, *берагу, беражэш, -жэ, -жом, -жаце, -агуць; бярог, берагла, -ло, -лі;* щадить (относиться бережно, заботливо) — шанаваць

щедрость — шчодрасць, *-цю*; шчодры

щепетильный (изысканный) — патрабавальны, вытанчаны; щепетильный (корректный) — карэктны; щепетильный (деликатный) — далікатны; щепетильный (педантичный) — педантычны

Э

эвристическая беседа — эўрыстычная гутарка
эгоизм — эгаізм, *-му, -ме;* эгаістычны; эгаіст, *-ста, -сце, -стаў;* эгаістка, *-тцы, -так*
эгоистичность — эгаістычнасць, *-цю*
эгоцентризм — эгацэнтрызм, *-му, -ме;* эгацэнтрычны; эгацэнтрыст, *-ста, -сьце, -стаў;* эгацэнтрыстка, *-тцы, -так*
эйдетизм — эйдэтызм, *-му, -ме*
экзамен — экзамен, *-ну, -не, -наў;* экзаменаваны; экзаменаваць, *-ную, -нуеш, -нуе, -нуюць;* экзаменавацца, *-нуюся, -нуешся, -нуецца, -нуюцца*
экзаменатор — экзаменатар, *-ра, -ру, -раў;* экзаменатарскі
экзаменационный билет — экзаменацыйны білет
экзистенциализм — экзістэнцыялізм, *-му, -ме;* экзістэнцыяльны; экзістэнцыяліст, *-ста, -сце, -стаў;* экзістэнцыялістка, *-тцы, -так*
экология — экалогія, *-іі;* экалагічны
экономика образования — эканоміка адукацыі
экономическое образование — эканамічная адукацыя
экономия — эканомія, *-іі;* эканомна; эканоміць, *-млю, -міш, -міць, -мяць*
экономность — эканомнасць, *-цю;* эканомнічаць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*
экскурсия учебная — экскурсія (*-іі, -ій)* вучэбная
экскурсионно-туристская станция — экскурсійна-турысцкая станцыя
экспедиция учебная — экспедыцыя (*-ыі, -ый)* вучэбная

эксперимент (психологический, педагогический, учебный) — эксперымент, *-у;* эксперыментальны; эксперыментаваць, *-тую, -туеш, -туе, -туюць*
экспериментатор — эксперыментатар, *-ра, -ру, -раў;* эксперыментатарскі
экспериментаторство — эксперыментатарства, *-ве*
экспериментальная педагогика — эксперыментальная педагогіка
экспериментальная площадка — эксперыментальная пляцоўка
экспериментальная психология — эксперыментальная псіхалогія
экстерн — экстэрн, *-на, -не, -наў;* экстэрнам
экстернат — экстэрнат, *-ату, -аце*
электротехника — электратэхніка, *-іцы*
электрофизиологические методы — электрафізіялагічныя метады
элементарная школа — элементарная школа
эмоция — эмоцыя, *-ыі, -ый;* эмацыянальны
эмоциональность — эмацыянальнасць, *-цю*
эмоциональная память — эмацыянальная памяць
эмпатия — эмпатыя, *-ыі*
эмпирическая психология — эмпірычная псіхалогія
энциклопедия детская — энцыклапедыя, *-ыі, -ый* дзіцячая
энциклопедия педагогическая — энцыклапедыя педагагічная
эпидиаскоп — эпідыяскоп, *-па, -пе, -паў*
эргономика — эрганоміка, *-іцы*
эсперанто — эсперанта; эсперанцкі
эстетика — эстэтыка, *-ыцы;* эстэтычны

эстетичность — эстэты́чнасць, *-цю*

эстетические чувства — эстэты́чныя пачу́цці

эстетическое воспитание — эстэты́чнае выхава́нне

этическая беседа — эты́чная гу́тарка

этническая психология (этнопсихология) — этнічная псіхало́гія (этнапсіхало́гія)

эффект — эфе́кт, *-кту, -кце, -ктаў*

эффективность — эфекты́ўнасць, *-цю;* эфекты́ўны

эффективный метод — эфекты́ўны ме́тад

Ю

ЮНЕСКО (Комиссия Организации Объединенных Наций по вопросам просвещения, науки и культуры) — ЮНЭСКА (Камісія Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па пытаннях асветы, навукі і культуры)

юннат (юный натуралист) — юнна́т, *-а́та, -а́це, -а́ту;* (ю́ны натураліст); юнна́таўскі

юннатовский кружок — юнна́таўскі гурто́к

юность (период жизни) — юна́цтва, *-ве*

юноша — юна́к, *-ка́, -ку́, -ко́ў*

юношество — юна́цтва, *-ве*

юный (молодой) — ю́ны, малады́

юношеский — юна́цкі

юношеский возраст — юна́цкі ўзро́ст

юные мечты — юна́цкія ма́ры

юркий — вёрткі, жва́вы

Я

ябеда — дано́счык, *-ка, -ку, -каў;* дано́счыца, *-цы, -у;* паклёпнік, *-ка, -ку, -каў;* паклёпніца, *-цы, -ц*

ябедничать — дано́сіць, *дано́шу, -сіш, -сіць, -сяць;* паклёпнічаць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць;* намаўля́ць, *-я́ю, -я́еш, -я́е, -я́юць;* нагаво́рваць, *-аю, -аеш, -ае, -аюць*

ябедничество — паклёпніцтва, *-ве;* паклёпніцкі

явление (событие, случай) — з'я́ва, *з'я́ве, з'яў;* з'я́вішча, *-чы, -ч* і *чаў*

язык (средство общения) — мо́ва, *мо́ве, моў*

языковед — мовазна́вец, *-зна́ўца, -зна́ўцу, -зна́ўцаў;* мовазна́ўца, *-зна́ўцу, -зна́ўцам, -зна́ўцаў*

языковедение — мовазна́ўства, *-ве;* мовазна́ўчы

языковой (языковая практика) — мо́ўны (мо́ўная пра́ктыка)

ярость — лю́тасць, *-цю;* раз'ю́шанасць, *-цю;* зло́снасць, *-цю;* ярость (неистовство) — шале́нства, *-ве*

яростный (полный гнева) — лю́ты, разлютава́ны, раз'ю́шаны, зло́сны; яростный (неистовый) — шалёны

ясельный — я́сельны

ясли — я́слі, *-ляў*

ясли-сад — я́слі-сад, *я́сляў-са́да*

ясность (понятность) — зразуме́ласць, *-цю;* я́снасць, *-цю*

ясный (понятный) — зразуме́лы, я́сны

Даведачнае выданне

Віктар Уладзіміравіч Чэчат,
Віктар Віктаравіч Чэчат,
Раіса Рыгораўна Чэчат

КАРОТКІ РУСКА-БЕЛАРУСКІ ПЕДАГАГІЧНЫ СЛОЎНІК

Н/К

Рэдактары *Л.Б.Сопат, Т.Ф.Фёдарава.*

Падпісана ў друк 15.07.96. Фармат 60×84 1/16.
Папера афсетная. Афсетны друк.
Умоўн. друк. арк. 2,56. Ул.-выд. арк. 2,3.
Тыраж 200 экз. Заказ 165

Нацыянальны інстытут адукацыі
Міністэрства адукацыі і навукі Рэспублікі Беларусь.
Ліцэнзія ЛВ № 481.
220004, Мінск, вул. Караля, 16.

Надрукавана на ратапрынце НІА.
Пры ўдзеле ВК ТАА "ПоліБіг". Ліцэнзія ЛВ № 894.
220004, Мінск, вул.Караля, 16.